

8.

Endnu en Gang: Naar fødtes Digteren Henrik Hertz?

Af G. F. Bricka.

Som tidligere omtalt her i Tidsskriftet (6. R. IV. 748 f.) vidste Henrik Hertz ikke med Bestemthed, naar han var født, men henlagde, i hvert Fald fra 1840, sin Fødsel til d. 25. Aug. 1798. Selv ytrer han sig saaledes derom i en Brevkoncept (til Th. H. Erslew), der godhedsfuldt er bleven mig meddelt af hans Søn Hr. Dr. med. Poul Hertz, hvem jeg ogsaa skylder de i det følgende forekommende Meddelelser fra Digterens utrykte Efterladenskaber: „D. 25. Aug. 1798 var det Aarstal og Datum, der, mens min Moder endnu levede, blev opgivet til Metropolitanskolen som mit Fødselsaar og er sikkert derfor det rigtige. Det Aarstal, der findes i Universitetsprotokollen, blev opgivet et Par Aar efter hendes Død og har flere Grunde imod sig. Jeg tror derfor, at det er bedst at holde sig til d. 25. Aug. 98.“ Det er Skade, at han ikke udtaler sig nærmere om de andre Grunde, der have bevæget ham til at foretrække 1798 for 1797, hvilket er det Aarstal, man faar ud af Universitetsmatriklen, hvor hans Alder 1817, da han blev Student, sættes til 20 Aar.

Der kan vel egentlig ikke være Tvivl om, at det er ham selv, som 1817 har opgivet sin Alder saaledes, direkte eller indirekte gennem den dimitterende Skoles Meddelelse; men allerede i hans Studenterdage vaagnede hans Tvivl om Rigtigheden af Aarstallet 1797, thi i nogle autobiografiske Notitser, der menes at stamme fra Aarene omkring 1850, skriver han: „Efter et Politipas, som jeg selv indløste d. 6. Oktbr. 1819, var jeg den Gang 21 Aar gammel (altsaa antog jeg den Gang selv, at jeg var født 1798)*, og i Begyndelsen af 1825 angiver han i sit Petitum om at stedes til juridisk Embedsexamen, at han er født d. 27. Aug. 1798 ¹⁾. Medens Aarstallet her er det, han senere hævdede som det rette, er Dagen derimod en anden. Nogle Aar efter synes han imidlertid

¹⁾ Velvillig meddelt af Hr. Overbibliothekar S. Birket Smith.

igjen at have skiftet Anskuelse, thi i Anledning af hans Daab d. 9. April 1832 er han i Trinitatis Sogns Kirkebog af den daværende Sognepræst W. H. Rothe indført som født d. 27. Aug. 1797¹⁾. Man skulde dog næsten tro, at denne sidste Angivelse ikke skriver sig fra Hertz selv, men maa støtte sig til et eller andet ældre Dokument, han har forelagt Præsten uden selv at have tillagt det afgjørende Betydning, thi ellers ser det dog for underligt ud, at han i Dagbogsoptegnelser fra selvsamme Aar 1832 om Sommeropholdet i Hørsholm sammen med Heibergs — dette ved hans egne Digte og Fru Heibergs Skildring mindeværdige Ophold — henlægger sin Fødselsdag til d. 25. Aug.

Hvorom alting er, Forvirringen er fuldstændig. To Aarstal og to Dagsangivelser! Hvad skal man holde sig til? Kun Et synes med Klarhed at fremgaa, nemlig at Digteren i sine yngre Aar har været meget vaklende paa dette Punkt. Som Vidne kan han ikke bruges, om det end havde haft sin Interesse at kjende hans Kombinationer.

Naar Henrik Hertz paaberaaber sig Moderens Vidnesbyrd, kan det jo ikke nægtes, at hun maatte kunne vide Besked. Hendes Vidnesbyrd maa siges at foreligge i Folketællingslisterne fra 1. Febr. 1801. Disse Lister, der opbevares i Statens statistiske Bureau, hvor der forekommende er givet mig Adgang til dem, udvise, at Bagermester Philip Hertz's Enke, der boede i Klosterstræde Nr. 62 — Digterens Fødested²⁾ —, blandt flere Børn havde Sonnen „Heymann Hertz“, og at dette hendes yngste Barn (den senere Henrik Hertz) var 3 Aar gammelt. Da man efter vedkommende Rubriks Overskrift

¹⁾ I Følge velvillig Oplysning fra Hr. Forretningsleder S. Elvius. Fadderne vare Kancellisekretær (senere Rentekammer-Kommitteret, Etatsraad) P. V. Jacobsen og Cand. phil. M. L. F. Kilde.

²⁾ Gaarden Nr. 62 (med Façade til Klosterstræde, Graabrødrestræde og Graabrødretorv) er en Del af det nuværende Nr. 20 i Klosterstræde. Gaarden odelagdes ved Bombardementet 1807. (Velvillig Meddelelse af Arkivar C. V. Christensen. Jvfr. Breve fra og til Henrik Hertz, udg. af P. Hertz, Kbh. 1895, S. 253.)

skulde angive Personens Alder „det løbende Aldersaar iberegnet“, skulde Drengen være født 1798, naar han i Løbet af 1801 fyldte sit tredje Aar. Rubrikkens Overskrift er just ikke meget tydelig affattet, og skulde Udfyldningen være sket af Husboerne eller Husværterne, vilde der undgaaelig have indsneget sig mange Misforstaaelser, men nu viser Haandskriften, at det er samme Mand (Rodemesteren?), som i flere Gader er gaaet fra Hus til Hus og har optegnet de Svar, der gaves ham, og idet han saaledes har kunnet stille og forklare Spørgsmaalene, er Muligheden for Misforstaaelse bleven stærkt indskrænket. Man maa da nærmest tro, at Mad. Hertz har opgivet sin yngste Søns Alder som værende i det tredje Aar, saa meget mere som den næst yngste Søn, Salomon Sylvester — i Listen alene kaldet Salmon¹⁾ —, siges at være 9 Aar (9: i sit 9de), hvad der formentlig er ganske korrekt, da han skal være født i Maj 1792; men naturligvis er derfor den Mulighed ikke udelukket, at hun for den mindste Drengs Vedkommende, hvis Fødselsdag der næsten var 6 Maaneder til, kan have opgivet hans fyldte Alder — og da betyder „3 Aar gammel“, at han er født 1797 —, eller at hun har gjort sig skyldig i en anden Fejl (Regnefejl, Hukommelsesfejl). At hun har henlagt Fødselen til 1798, maa dog som sagt anses for at have størst Sandsynlighed for sig, saa længe tvingende Grunde ikke tale derimod.

Et andet Vidnesbyrd fra Moderen skal i Følge de i Begyndelsen anførte Ord af Hertz foreligge i Opgivelsen til Metropolitanskolen ved Sønnens Optagelse i denne. I Følge Metropolitanskolens Discipelprotokol er Henrik Hertz, der indtraadte i Skolen d. 1. Oktbr. 1811, født d. 27. Aug. 1797. Hr. Rektor V. Bloch, der har været saa god at underrette mig herom, tilføjer imidlertid, at baade Tallet 27 og det sidste Syvtal i Aarstallet ere skrevne med andet Blæk end det øvrige, og at det ser ud til, at der oprindeligt har staaet 1798. Hvem Opgivelsen saa end skyldes, Moderen eller den ovenfor nævnte

¹⁾ Hvilket ogsaa oprindeligt var hans eneste Navn (Breve fra og til H. Hertz S. 245).

Broder Sylvester, der var bleven Student 1809, er der altsaa senere blevet rettet i den, nærmest, skulde man tro, paa Foranledning af Henrik Hertz selv, idet han under sin Skolegang eller ved sin Dimission er kommen til det Resultat, at den oprindelige Angivelse maatte være urigtig.

Som det vil erindres af den Notits, som for 3 Aar siden fremkom i dette Tidsskrift, var der to Omstændigheder, der næsten afgjørende talte for at henføre Hertz's Fødsel til Aaret 1797, den ene, at Moderen jævnlig skal have fortalt, at Kjøbenhavn i Anledning af Fødselen af en Prins, som maa være den d. 1. Sept. 1797 fødte Prins Christian, havde været illumineret et Par Aftener efter, at hendes Søn var kommen til Verden ¹⁾, den anden, at Sønnen ved Faderens Død, der vides at være indtruffen d. 2. Maj 1799, skal have været halvandet Aar gammel. Med dette in mente staar man forundret overfor Moderens Angivelse paa Folketællingslisten fra 1801, og Sandsynligheden for, at denne sidste er urigtig, bliver nu meget stor, næsten overvældende. Man kan forstaa en Fejltagelse der, men ikke godt i Fortællingen om Illuminationen. Naar der tidligere, hvad denne angaar, manglede et ikke uvæsentligt Led i Bevisførelsen, idet det ikke var lykkedes mig at finde nogen Bekræftelse paa, at Byen virkelig havde været illumineret i Anledning af Prins Christians Fødsel d. 1. Septbr. 1797, kan dette Hul nu udfyldes, efter at Hr. Kand. L. Bobé har haft den Godhed af et i Arkivet paa Pederstrup opbevaret, fra Grevinde Charlotte Schimmelmann til Grevinde Louise Stolberg rettet Brev af 7. Septbr. 1797 at meddele mig følgende Linier: „Le soir, où la ville étoit illuminée, on a entendu presque partout dans les rues le peuple se rejouir et dire qu'on avoit donc le bonheur d'échaper au fils mal élevé du Prince Frédéric“ ²⁾. Den Haarige, „daarlig opdragne“ Prins, man da var saa bange for at se Kronen gaa i Arv til, skulde 42 Aar senere bestige Thronen som Christian VIII.

¹⁾ Jvfr. nu Breve fra og til H. Hertz S. 68 f.

²⁾ Hr. Bobé har ogsaa gjort mig opmærksom paa, at Illuminationen d. 1. Septbr. findes omtalt i Hempels Odense Adresse-comptoirs Aviser 4. Sept. 1797.

Efter det her udviklede maa jeg fastholde, bestemtere end før, at Henrik Hertz er født i Aaret 1797.

Medens jeg, hvad Fødselsdagen angaar, tidligere mente, at Angivelsen d. 25. Aug. maaske maatte foretrækkes som formentlig hvilende paa Familietraditionen, tror jeg nu, at man i Henhold til de her fremdragne Oplysninger langt snarere maa give d. 27. Aug. Fortrinnet, hvorimod d. 28. Aug., den af Fr. Barfod opstillede Dag, der kun er fremkommen ved et Regnestykke, idet Illuminationen i Følge Fortællingen skal have fundet Sted den fjerde Dag efter Hertz's Fødsel, maa opgives, da selve Grundlaget for Beregningen er for usikkert og den nævnte Dato ellers savner al Støtte. Paa mit Spørgsmaal, om det ikke af Breve til Henrik Hertz fra dennes førnævnte Broder eller andre nære Paarørende kunde ses, naar Familien i ældre Tid fejrede Digterens Fødselsdag, har Hr. Dr. P. Hertz svaret, at han, der dog har syslet saa meget med Brevene i Anledning af det af ham udgivne Udvalg af dem, aldrig mindes at have set den omtalt i Brevene til Faderen, og at man overhovedet i den Hertzeske Familie næsten hemmeligholdt Fødselsdagene ¹⁾. Dette forklarer i høj Grad den herskende Usikkerhed med Hensyn til Dagen.

---

¹⁾ Dermed stemmer det ganske, naar Sylvester Hertz 1840, idet han besvarer Broderens Spørgsmaal om Illuminationen med, at han ikke veed, at Byen var illumineret, tilføjer: „Veed du din Fødsels-Dag og -Aar, kan du let læse dig det til i Datidens Aviser“ (Breve fra og til H. Hertz S. 69).